

# دورهمی نوجوانان برای یادگیری گشت و گذار در دنیای خبر چگونه انتخاب کنیم؟

سیدشروش طباطبایی پور / روزنامه‌نگار

## سؤال

سعدی شیرازی، یعنی همان شاعر دنیادیده‌ی سرزمین ما، یک خبرنگار هم بود؛ چون تلاش می‌کرد افکار و اندیشه‌هایش را در قالب شعر و نثر مسجع، به گوش هوش هم‌وطنانش برساند. حالا فرض کنیم سعدی خان قصه‌ی ما، در دوره‌ای مثل زمان اکنون زندگی می‌کرد؛ یعنی در دنیای گوشی تلفن هوشمند و متاورس و اینترنتی پیرونی! به نظر شما جناب سعدی کت و شلوار بپوشد، باز هم برای انتقال دغدغه‌های اجتماعی خود، دست به دامن شعر می‌شد یا رسانه‌ی دیگری را برای انتقال مفاهیم ذهنش به نسل امروز انتخاب می‌کرد؟



جلسه، در ساختمان همشهری برگزار شد. به خاطر ترافیک روز یکشنبه، بچه‌ها قطر قطره به دریا اتاق جلسات همشهری اضافه شدند و حدود پنج و نیم عصر، جمع مان، بعد از خوش و بیش‌های اولیه، بچه‌ها خودشان را معرفی کردند:

احسان انواری، کلاس نهم  
علیرضا دانشفر، کلاس هفتم  
مجید سعیدی، کلاس دوازدهم  
نگار مهدی دوست، کلاس دوازدهم  
مطهر هسادات قرشی، کلاس نهم  
فاطمه زند، کلاس نهم

بچه‌ها، چاپ دوباره‌ی هفته‌نامه‌ی دوچرخه را به تبریک گفتند و امیدوار بودند نتیجه‌ی بحث برای مخاطبان و از نفعی کیفیت دوچرخه و دیگر رسانه‌های لاغر نوجوانانه، مفید باشد. موضوع کلی، رسانه و نوجوان بود و سؤال اول، بیخ مجلس را باز کرد.

## سؤال

بچه‌ها باز شده بود و بحث، داغ پرسش دوم هم جالب‌تر برانگیخته بود: اگر قرار باشد در دور جدید انتشار دوچرخه، صفحه‌ای جدید داشته باشیم که مسوولیت آن را هم شما برعهده بگیرید، در آن صفحه به چه موضوعی می‌پرداختید تا نوجوانان بیشتر تر جذب آن صفحه شوند؟



من هم مثل نگار، صفحه‌ای با محتوای حقوق نوجوان در زمینه‌های مختلف را می‌پسندم. چون معمولاً نوجوانان با رفتار دوگانه‌ای در جامعه مواجه می‌شود. مثلاً گاهی به نوجوان می‌گویند: «تو دیگه بزرگ شدی! از تو توقع بیش‌تری داریم...» و گاهی هم به نوجوان می‌گویند: «تو هنوز بچه‌ای!» و یک نوجوان نمی‌داند کدام حرف را باور کند!

## مطهر هسادات:

نگار: داستان حقوق شهروندی و سواد مطالعاتی، موضوعی است که این روزها، فکر نوجوانان را به خود مشغول کرده. مثلاً یک نوجوان می‌خواهد بداند اگر در حوزه‌های آموزشی، پیشنهاد یا اعتراضی دارد، باید چه سلسله‌مراتب اداری را طی کند تا بتواند حرفش را به گوش مسئولین برساند. به نظر من، صفحه‌های رسانه‌ی نوجوانان‌های مثل دوچرخه، بستر مناسبی برای آموزش چنین موضوع‌هایی است.

## فاطمه:

من معتقدم قبل از ایجاد صفحه‌ی جدید، باید درباره‌ی آن اطلاع‌رسانی مناسب شود. یعنی بچه‌ها باید بدانند قرار است با دوچرخه‌ای متفاوت روبه‌رو شوند و در این باره باید از طریق رسانه‌های مختلف، اطلاع‌رسانی شود.

## علیرضا:

در میان نوجوانان و جوانان، شعر مثل گذشته، طرفدار ندارد. شاهد حرفم، مقایسه‌ی بازدید از سایت‌ها یا اپلیکیشن‌های شعر با پلتفرم‌های ارائه‌ی فیلم و سریال است. این روزها، آن قدر که بچه‌ها به دنیای فیلم و سریال سر می‌زنند، سراغ شعر نمی‌روند و سعدی خان هم برای این که دنبال کنندگانش را از دست ندهد، شاید حرف‌هایش را در قالب فیلم‌نامه یا نمایش‌نامه می‌زد.

## احسان:

از نظر من هم با پیشرفت فناوری در دنیای امروز، نحوه‌ی رساندن مطلب هم متفاوت شده و شاید شعر، دیگر نتواند این وظیفه را به خوبی انجام دهد. شاید اگر سعدی در دنیای امروز باقی مانده، پس سعدی برای ماندگار شدن افکار و اندیشه‌هایش، باز هم همان مسیر را انتخاب می‌کرد.

## نگار:

به نظر من سعدی، شاعر ضمیر خودآگاه انسان، در قرن هفت، بهترین قالب را برای انتقال مفاهیم در آن روزگار انتخاب کرد؛ چون شعر در آن زمانه، کلی طرفدار داشت. اما در عصر امروز، شعر مثل تلویزیون و شبکه‌های اجتماعی، اثرگذار نیست. به نظر من اگر سعدی می‌خواست شغلی را انتخاب کند، احتمالاً یک انیمیشن‌ساز می‌شد.

مجید: من به موضوع‌های فنی، نجوم یا شگفتی‌های جهان علاقه‌ی چندانی ندارم؛ یعنی معتقدم در گروه سنی نوجوان، علاقه‌ها خیلی متنوع‌اند و دوچرخه باید بتواند همه‌ی سلیقه‌ها را در صفحات خود پوشش دهد. مثلاً بیان رویدادهای تاریخی و تحلیل آن‌ها برای من جذاب است و فکر می‌کنم اگر هر هفته، به بیان موضوع‌های تاریخی آن هفته پرداخته شود، صفحه‌ی جذابی از آب در خواهد آمد؛ به خصوص اگر برای بیان آن، از زبان نوجوان استفاده شود.



نوجوانان به شگفتی‌هایی که در حوزه‌ی علم و فناوری در جهان رخ می‌دهد، علاقه‌مندند. مثلاً خود من اخیراً موضوع مادرسالاری در دنیای نهنگ‌های قاتل را دنبال می‌کنم و فکر می‌کنم پرداختن به چنین موضوع‌هایی، برای نوجوانان جذاب است.



حسین خان حق پناه بحث را این گونه جمع بندی کرد: نوجوان امروز هم در مواجهه با فضای مجازی، درست شبیه به یک فروشگاه زنجیره‌ای عمل می‌کند؛ یعنی گوشی تلفن همراهش را برمی‌دارد تا پیام‌های ضروری‌اش را کنترل کند، اما ناخواسته، اطلاعات غیر ضروری، ساعت‌ها وقتش را می‌گیرد. اما نکته‌ی مهم این است که در شبکه‌های اجتماعی هم، بخش‌های ارزشمند، انتهای فروشگاه است و شما ناخواسته، برای رسیدن به آن‌ها، وقت‌تان را با بازدید از بخش‌های کم‌ارزش هدر می‌دهید. در واقع شما در فضای مجازی، هر لحظه با انتخاب کردن، کلی انتخاب نمی‌کنید؛ به زبان ساده، این‌طور نیست که بگوییم، من فعلاً چیپس و پفکم را برمی‌دارم، سر فرصت سراغ شیر و لبنیات هم می‌روم، غافل از این که وقتی به موضوعات اصلی زندگی در فضای مجازی می‌رسی، دیگر نوجوانی ات را از دست داده‌ای!

من اگر قرار بود در دوچرخه، صفحه‌ی جدیدی منتشر کنم، تلاش می‌کردم با نوجوانان در باره‌ی «انتخاب کردن» گفت‌وگو کنم. درباره‌ی این که ما گوسفند ناباشیم و وقتی در مقابل شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌های ریز و درشت قرار می‌گیریم، حق انتخاب را از خودمان بگیریم.

و جلسه با شعری از غلامرضا طریقی پایان یافت: ... گفتن این که «دوستت دارم»، اولین راه و آخرین راه است / ای فدای بلندی قَدّت، عصر عصر پیام کوتاه است... / ما در این عصر برای هستیم که اسیر طلسم چوپانیم / بره‌ای که به محض آزادی، اولین مقصدش چراگاه است / بره‌ای که هوای او، هیچ چیز از خدا نمی‌خواهد / بره‌ای که نهایت هدفش، گله از وضع نوبت کاه است...



پاسخ کارشناس - حسین حق پناه

کارشناس جلسه، حسین حق پناه بود که از این به بعد او را حسین خان، خطاب می‌کنیم. او کارشناس سواد رسانه‌ای است و سال‌هاست در قالب کارشناس، معلم و... با نوجوانان سر و کله می‌زند. پس از بگویند‌های اولیه، بحث را با پرسش و پاسخ پیش برد.

حسین خان: بچه‌ها! لطفاً نام سه شاعر معاصر را بگویند که در قید حیات باشند؟

بچه‌ها: ام...م...م

حسین خان: غیر از پروفیسور سمیعی، مریم میرزاخانی و سعید آشتیانی، سه دانشمند معاصر را نام ببرید؟

بچه‌ها: ام...م...م

حسین خان: کسی از شما «میر مقار» را می‌شناسد؟

همه‌ی بچه‌ها: خواننده... هر بار این درو محکم نیند ترو... ماکان بند...

حسین خان: خنده... خنده... خنده... دیدن این؟! حسین خان: بچه‌ها! ما در عصر معاصر، کلی شاعر درجه یک داریم که هیچ کدام را نمی‌شناسیم. سعدی هم در دوره‌ی خودش این قدر شناخته‌شده نبود و حالا بعد از هشت قرن، ما او را استاد مسلم زبان فارسی می‌دانیم. و نتیجه این که به نظر من اگر سعدی در عصر ما زندگی می‌کرد، مثل گذشته، شعر می‌گفت. البته احتمالاً از قالب‌های متنوع‌تر رسانه‌ای هم استفاده می‌کرد، اما ما باز هم او را نمی‌شناختیم. به زبان ساده، او برای ما سلبریتی نمی‌شد و مثل سلبریتی‌ها، رسانه‌ای پر مخاطب نداشت.